

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНИХ НАУК

УДК 342.9

Дубинський О. Ю.,

кандидат юридичних наук, доцент,

докторант Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА НА АВІАЦІЙНОМУ ТРАНСПОРТІ

FEATURES OF STATE CONTROL OVER COMPLIANCE WITH LEGISLATION ON AVIATION TRANSPORT

У статті обґрунтовано, що сучасні глобальні тенденції та інновації сприяють модернізації галузі цивільної авіації та її виходу на якісно новий рівень, а відповідно, посилюються вимоги щодо контролю додержання законодавства на авіаційному транспорті. Узагальнені та проаналізовані основні нормативні акти, що регламентують питання державного контролю на авіаційному транспорті. Сформульовані та охарактеризовані особливості державного контролю за додержанням законодавства на авіаційному транспорті.

Ключові слова: авіація, авіаційний транспорт, повітряний транспорт, державний контроль, додержання законодавства, авіаційні правила, перевірка.

В статье обосновано, что современные глобальные тенденции и инновации способствуют модернизации отрасли гражданской авиации и ее выходу на качественно новый уровень, а соответственно, ужесточаются требования контроля соблюдения законодательства на авиационном транспорте. Обобщены и проанализированы основные нормативные акты, регламентирующие вопросы государственного контроля на авиационном транспорте. Сформулированы и охарактеризованы особенности государственного контроля за соблюдением законодательства на авиационном транспорте.

Ключевые слова: авиация, авиационный транспорт, воздушный транспорт, государственный контроль, соблюдение законодательства, авиационные правила, проверка.

The article substantiates that modern global trends and innovations contribute to the modernization of the civil aviation industry and its entry to a qualitatively new level, and accordingly the requirements to control compliance with legislation on aviation transport are tightening. The basic normative acts regulating the issues of state control on aviation transport have being summarized and analyzed. Specific features of state control over observance of the legislation on aviation transport have being formulated and characterized.

Key words: aviation, aviation transport, air transport, state control, compliance with legislation, aviation rules, verification.

Як у минулому, так і зараз авіаційний транспорт залишається одним із найпотужніших видів транспорту. Сучасні глобальні тенденції та інновації сприяють модернізації галузі та її виходу на якісно новий рівень. Під впливом зростаючих потреб споживачів послуг авіаційного транспорту дана сфера розвивається і в Україні. Відповідно, посилюються і вимоги щодо додержання законодавства на авіаційному транспорті, без чого неможливо забезпечити якість і безпеку пасажирських і вантажних авіаперевезень. За таких умов актуальним питанням є державний контроль за додержанням законодавства на авіаційному транспорті.

Окремі аспекти зазначеної проблематики знаходять своє висвітлення в наукових працях І.В. Булгакової, В.К. Гіжевського, Е.Ф. Демського, І.В. Заблудської, О.О. Зеленко, В.В. Міщука, А.М. Смирнова, А.О. Собакаря та інших правознавців. Водночас, незважаючи на значний науковий доробок із даної проблематики, комплексні дослідження державного контролю за додержанням законодавства саме на авіаційному транспорті практично відсутні, що зумовлює доцільність подальших наукових пошуків і розроблень у даному напрямку.

Метою даної статті є дослідження особливостей державного контролю за додержанням законодавства на авіаційному транспорті.

Варто зазначити, що в Україні наявна диференційована мережа прямих та транзитних авіаційних сполучень. Авіаційний транзит через Україну забезпечується переважно вузловим аеропортом «Бориспіль». Також через територію України проходить низка міжнародних транспортних коридорів: Пан'європейські транспортні коридори № 3, 5, 7, 9; коридори Організації співробітництва залізниць № 3, 4, 5, 7, 8, 10; поширена мережа TEN-T, коридор Європа – Кавказ – Азія [1]. При цьому в 2017 році вітчизняними авіаційними підприємствами забезпечено зростання основних економічних показників діяльності галузі. Зокрема, впродовж 2017 року кількість перевезених пасажирів збільшилась порівняно з попереднім роком на 27,5% та склала 10555,6 тис. чоловік. Пасажиропотоки через аеропорти України зросли на 27,6% та становили 16498,9 тис. чоловік. А обсяги перевезень вантажів та пошти зросли на 11,4% та склали 82,8 тис. т. У цей час на ринку пасажирських та вантажних авіаперевезень здійснювали польоти 32 вітчизняні авіакомпанії, якими виконано 93,0 тис. комерційних рейсів [2].

Незважаючи на наведені нами позитивні результати діяльності суб'єктів авіаційного транспорту, як слушно зазначає А.О. Собакарь, проблемою залишається формальний підхід до контролю за діяльністю авіакомпаній. На думку автора, по-перше, їх діяльність оцінюють за кількістю авіаційних подій, а не на підставі аналізу якості реалізації профілактичних заходів. По-друге, характерним є формалізм і невиправданий лібералізм щодо авіаційного персоналу, який не дотримується встановлених вимог забезпечення безпеки польотів. По-третє, відсутній комплексний підхід до вироблення профілактичних заходів попередження авіаційних подій та інцидентів із цивільними повітряними суднами. По-четверте, проблемною залишається ситуація з контролем за технічним станом й устаткуванням суден в Україні. Варто погодитися і з тим, що відсутність вичерпних норм права, що регулюють державний контроль, погіршується ще й недостатньою визначеністю механізму застосування адміністративних санкцій [3, с. 152].

Тому й у Транспортній стратегії України на період до 2020 року акцентується увага на доцільності: 1) вдосконалення законодавства з питань цивільної авіації; 2) приведення інфраструктури авіаційного транспорту у відповідність із міжнародними вимогами; 3) забезпечення потреб вітчизняних і закордонних авіакомпаній у якісному обслуговуванні повітряного руху; 4) забезпечення безпеки авіації; 5) інтеграції системи авіаційного транспорту з європейською авіаційною транспортною системою; 6) оновленні парку повітряних суден тощо. Першочергове значення, на наш погляд, має саме державний контроль за додержанням законодавства на авіаційному транспорті, його повнота, своєчасність і відповідність нормам міжнародного права.

Досліджуючи детальніше питання державного контролю за додержанням законодавства на авіаційному транспорті, доцільно звернутися спершу до ст. 32 Закону України «Про транспорт» від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР, яка визначає сутність і склад авіаційного транспорту. Це підприємства повітряного транспорту, що здійснюють такі послуги, як: перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, аерофотозйомка, сільськогосподарські роботи; а також це аеропорти, аеродроми, аероклуби, транспортні засоби, системи управління повітряним рухом, навчальні заклади, ремонтні заводи цивільної авіації та інші підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу авіаційного транспорту [5].

Державне регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України спрямоване на гарантування безпеки авіації, забезпечення інтересів держави, національної безпеки та потреб суспільства і економіки в повітряних перевезеннях та авіаційних роботах.

Основними нормативними актами, що регламентують питання державного контролю на авіаційному транспорті, є: Повітряний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закони України

«Про транспорт», «Про відповідальність за повітряні перевезення пасажирів через Державний кордон України без належних документів для в'їзду в Україну», «Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації», «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України»; Накази Міністерства інфраструктури «Про затвердження Порядку накладення і стягнення штрафів за порушення вимог законодавства на повітряному транспорті», «Про затвердження Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу»; Наказ Державіації України про затвердження Авіаційних правил України «Загальні правила польотів у повітряному просторі України» та інші.

Зокрема, у ст. 4 Повітряного кодексу України від 19 травня 2011 року № 3393-VI [6] зазначається, що державне регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України полягає у формуванні державної політики та стратегії розвитку, визначенні завдань, функцій, умов діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України, застосуванні заходів безпеки авіації, прийнятті загальнообов'язкових авіаційних правил України, у здійсненні державного контролю за їх виконанням та встановленні відповідальності за їх порушення.

Відповідно, уповноважений орган із питань цивільної авіації (Державна авіаційна служба України) реалізує державну політику і стратегію розвитку авіації України, здійснює державне регулювання діяльності в галузі цивільної авіації, державне регулювання використання повітряного простору України в тому числі шляхом: 1) проведення перевірки та інспектування суб'єктів та об'єктів авіаційної діяльності для визначення відповідності, здійснення контролю за дотриманням вимог авіаційних правил України, розпорядчих документів та умов схвалення, включаючи перевірку повітряних суден іноземних держав під час виконання ними польотів над територією України (ст. 5 Кодексу); 2) здійснення контролю за дотриманням порядку та правил використання повітряного простору України (ст. 8 Кодексу) та ін. Крім того, з метою забезпечення безпеки цивільної авіації уповноважений орган із питань цивільної авіації здійснює комплекс заходів, спрямованих на запобігання виникненню авіаційних подій, шляхом встановлення строків і здійснення контролю за проведенням коригувальних дій суб'єктами авіаційної діяльності (ст. 10 Кодексу) [6].

Безпосередньо державні інспектори та особи, уповноважені на проведення перевірок, здійснюють такі заходи контролю: 1) сертифікаційні перевірки на відповідність вимогам авіаційних правил України, інших нормативно-правових актів, нагляд, аудит та інспектування щодо дотримання вимог нормативно-правових актів та виконання приписів у галузі цивільної авіації; 2) планові та позапланові перевірки з метою визначення відповідності утримувача сертифіката вимогам, які встановлені авіаційними

правилами України або іншими нормативно-правовими актами (необхідність проведення позапланової перевірки визначається уповноваженим органом із питань цивільної авіації; окремі види перевірок, визначені авіаційними правилами України, проводяться без попереднього повідомлення) [6].

У разі виконання міжнародних польотів в аеропорті повинні здійснюватися митний, прикордонний, санітарно-карантинний та інші види контролю, які передбачені законодавством України (ст. 70 Кодексу). Крім того, з метою контролю за дотриманням вимог Державної програми авіаційної безпеки цивільної авіації, оперативного та ефективного усунення виявлених недоліків уповноважений орган із питань цивільної авіації проводить на регулярній основі планові, позапланові перевірки стану авіаційної безпеки, а також ситуаційні експерименти, випробування, огляди, спостереження (ст. 85 Кодексу), про що детальніше йтиметься далі.

Порядок проведення перевірок, процедури перевірки, умови, які суб'єкт авіаційної діяльності, що перевіряється, повинен забезпечити для державних інспекторів та осіб, уповноважених на проведення перевірок, визначаються Авіаційними правилами України [7]. Чинним законодавством встановлено, що Авіаційні правила України підлягають обов'язковому виконанню всіма юридичними та фізичними особами на території України та суб'єктами авіаційної діяльності України за її межами.

Так, авіаційні правила визначають порядок виконання польотів цивільних та державних повітряних суден, порядок обслуговування повітряного руху, порядок управління повітряним рухом, що гарантують безпеку польотів під час використання повітряного простору України та повітряного простору над відкритим морем, де відповідальність за обслуговування повітряного руху міжнародними договорами України покладено на Україну цивільною та державною авіацією.

Авіаційні правила України встановлюють: 1) види, форми сертифікатів та інших документів, що видаються уповноваженим органом із питань цивільної авіації; 2) строки дії зазначених документів; 3) детальний порядок та умови отримання, анулювання, припинення дії та відмови, в тому числі щодо видачі зазначених документів; 4) вимоги до суб'єктів та об'єктів авіаційної діяльності, наявність у суб'єктів авіаційної діяльності систем управління безпекою польотів та систем управління якістю; 5) правила та порядок виконання польотів; 6) правила та порядок аеронавігаційного обслуговування; 7) правила, порядок, обсяг і критерії оцінки, проведення перевірок, інспектування та аудиту, їх види, прийнятні методи визначення відповідності [6].

Особливістю державного контролю за додержанням законодавства на авіаційному транспорті є й те, що процедури перевірки, визначені уповноваженим органом із питань цивільної авіації, можуть проводитися дистанційно. Результати вимірювань, отриманих дистанційно, повинні включати дані, що

дають можливість ідентифікувати використані інструменти вимірювання.

Важливо підкреслити, що згідно зі ст. 16 Повітряного кодексу України державні інспектори та особи, уповноважені на проведення перевірок, зобов'язані проводити перевірки, здійснювати сертифікацію, державний нагляд і контроль із додержанням законодавства, в тому числі авіаційних правил України, та несуть персональну відповідальність за об'єктивність і неупередженість результатів перевірки [6]. Тому, зважаючи на значущість об'єктивності, повноти та своєчасності державного контролю, уповноважений орган із питань цивільної авіації може проводити перевірки та здійснювати нагляд спільно з іншими державними органами.

За результатами перевірки у випадках, передбачених авіаційними правилами України, державні інспектори та особи, уповноважені на проведення перевірок, складають звіт, який підписується керівником чи уповноваженою особою суб'єкта авіаційної діяльності або фізичною особою, стосовно якої проводилася перевірка. У разі відмови підписати такий звіт уповноважений на перевірку представник уповноваженого органу з питань цивільної авіації робить у звіті про перевірку відповідну відмітку.

Як уже відмічалось раніше, уповноваженим органом із питань цивільної авіації є Державна авіаційна служба (Державіаслужба) – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра інфраструктури, який реалізує державну політику у сфері цивільної авіації та використання повітряного простору України та є уповноваженим органом із питань цивільної авіації [8].

Одним із основних завдань Державіаслужби є саме здійснення державного контролю та нагляду за безпекою цивільної авіації, нагляду за забезпеченням аеронавігаційного обслуговування. Державіаслужба відповідно до покладених на неї завдань: 1) здійснює нагляд та контроль за дотриманням суб'єктами авіаційної діяльності вимог законодавства, авіаційних правил України, зокрема, шляхом проведення планових і позапланових перевірок, аудитів та інспектувань, а також ситуаційних експериментів, випробувань, оглядів, спостережень; 2) здійснює заходи для визначення відповідності встановленим рівням кваліфікації та професійної придатності авіаційного персоналу і персоналу служб авіаційної безпеки, проводить сертифікацію навчальних закладів та інструкторів із підготовки спеціалістів цивільної авіації; 3) здійснює ліцензування господарської діяльності з надання послуг із перевезень пасажирів та/або вантажу повітряним транспортом; 4) здійснює контроль та нагляд за додержанням вимог законодавства у сфері повітряних перевезень пасажирів та багажу, вантажів, небезпечних вантажів, товарів військового призначення та подвійного використання [8] тощо.

Із метою забезпечення здійснення державного нагляду та контролю за діяльністю суб'єктів та станом об'єктів авіаційної діяльності Наказом Міністер-

ства транспорту та зв'язку України від 09.02.2010 р. № 68 було затверджено Положення про державного інспектора з авіаційного нагляду в Державній авіаційній службі України. Зокрема, фахівці Державної авіаційної служби України на посаді державного інспектора з авіаційного нагляду здійснюють інспектування об'єктів і суб'єктів авіаційної діяльності та контроль за виконанням ними авіаційних правил України (це працівники уповноваженого органу з питань цивільної авіації, яким надані повноваження з перевірки діяльності суб'єкта та стану об'єкта авіаційної діяльності і які мають посвідчення встановленого зразка) [9].

Досліджуючи особливості державного контролю за додержанням законодавства на авіаційному транспорті, слід звернути увагу й на затверджену наказом Міністерства транспорту та зв'язку України (наразі – Міністерство інфраструктури України) від 20.04.2007 р. № 329 Програму контролю якості безпеки авіаційних суб'єктів [10], основними завданнями якої визначено в тому числі: 1) контроль за виконанням вимог Державної програми авіаційної безпеки цивільної авіації; 2) підтримку на належному рівні стану підготовки персоналу, який забезпечує виконання заходів авіаційної безпеки; 3) забезпечення розслідування всіх видів актів незаконного втручання; 4) визначення оцінки рівня загрози авіаційним об'єктам цивільної авіації тощо.

Безпосередньо забезпечення авіаційної безпеки, а також захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання здійснюється через упровадження: 1) сертифікаційних перевірок авіаційних суб'єктів і видачі сертифікатів експлуатантам, аеродромам, службам авіаційної безпеки, навчально-тренувальним закладам із підготовки авіаційного персоналу та іншим суб'єктам комерційної діяльності в галузі цивільної авіації (паливно-заправним і вантажно-переробним комплексам, цехам бортхарчування, підприємствам із прибирання та обслуговування повітряних суден тощо), які мають відношення до забезпечення авіаційної безпеки; 2) нагляду за якістю виконання авіаційними суб'єктами заходів забезпечення авіаційної діяльності та вжиття відповідних заходів у разі недотримання ними сертифікаційних вимог; 3) комплексних, планових, позапланових перевірок, а також ситуаційних експериментів із метою визначення ефективності захищеності суб'єктів від актів незаконного втручання [10].

Так, основним методом забезпечення та здійснення контролю за діяльністю суб'єктів цивільної авіації у сфері забезпечення авіаційної безпеки є здійснення сертифікаційних перевірок і видача відповідного сертифіката. Здійснення авіаційної діяльності авіаційним суб'єктом можливо лише за умови наявності сертифіката служби авіаційної безпеки, виданого згідно із чинним законодавством. Тому сертифікаційні перевірки проводяться відповідно до вимог Правил сертифікації служб авіаційної безпеки в Україні з метою: 1) визначення відповідності нормативно-правового забезпечення авіаційних суб'єктів установленим вимогам; 2) ви-

значення відповідності рівня підготовки персоналу авіаційних суб'єктів установленим кваліфікаційним вимогам; 3) визначення відповідності рівня забезпечення авіаційних суб'єктів установленим правилам, стандартам і процедурам.

У свою чергу, комплексна перевірка авіаційного суб'єкта незалежно від форми його власності та підпорядкування має на меті підтвердити здатність зазначеного заявника забезпечувати в повному обсязі захист пасажирів, членів екіпажу, персоналу та охорони, об'єктів інфраструктури, іншого майна у сфері його діяльності шляхом організації, здійснення загальнообов'язкових державних стандартів, правил і процедур, передбачених відповідними нормативно-правовими актами. Комплексна перевірка авіаційного суб'єкта має проводитися один раз на три роки і охоплювати всі аспекти його діяльності, в тому числі виконання польотів і авіаційних робіт поза межами постійного місця базування, з метою забезпечення стандартизованого рівня захисту діяльності авіаційного суб'єкта. Здійснюється протягом 14 робочих днів із дня одержання заявником висновку щодо можливості її проведення. За 2 місяці до початку перевірки заявник надає відповідний пакет документів за встановленим переліком [10].

Після проведення кожної інспекції складається відповідний звіт, у якому зазначаються основні недоліки та/або порушення чинного законодавства, а також перелік із термінами усунення та рекомендації з практичних заходів щодо посилення заходів. Відповідно, в разі виявлення інспектором недоліків щодо дотримання чинних правил, стандартів і процедур, залежно від ступеня їх наслідків і загрози, інспектор може: 1) вимагати від авіаційного суб'єкта на місці негайно усунути виявлені недоліки з метою приведення у відповідність до вимог чинного законодавства; 2) там, де обставини вказують на порушення, пов'язані з невиконанням установлених законодавством правил, процедур і стандартів, визначити перелік порушень, що підлягають усуненню, і термін їх усунення; 3) у разі неусунення або неналежного усунення виявлених порушень у зазначені терміни, що можуть призвести до важких наслідків, запропонувати керівництву Державіаслужби припинити дію сертифіката.

Натомість планові перевірки здійснюються вибірково з метою визначення відповідності однієї або декількох стандартних експлуатаційних процедур та/або авіаційних суб'єктів вимогам Державної програми авіаційної безпеки та з інших підстав. Планові перевірки проводяться в порядку пріоритетності на основі оцінки загроз і обсягу перевезень. Висновки планової перевірки повинні бути достатньо обґрунтованими для того, щоб Державіаслужба могла зробити висновок щодо відповідності стандартів, правил, процедур, які застосовує даний авіаційний суб'єкт, вимогам чинного законодавства.

Ще однією формою державного контролю за додержанням законодавства на авіаційному транспорті є позапланові перевірки, що здійснюються в разі отримання інформації про загрозу безпеці або з ме-

тою оцінки стану готовності авіаційного суб'єкта забезпечити його захист та/або підготовки персоналу до дій у кризових ситуаціях. Причому позапланова перевірка охоплює лише ті напрямки, стан яких уважається незадовільним [10].

Слід відмітити, що з метою вдосконалення й розвитку Програми контролю якості безпеки авіаційних суб'єктів було прийнято Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації (Закон України від 21.03.2017 р. № 1965-VIII) [11], у якій розділ VIII присвячено питанню контролю на безпеку. Також важливе значення мають і Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 30.11.2012 р. № 735. [12], і Наказ Міністерства інфраструктури України від 26.12.2011 р. № 637 «Про затвердження Порядку накладення і стягнення штрафів за порушення вимог законодавства на повітряному транспорті», згідно з яким встановлено процедуру розгляду справ про правопорушення в галузі цивільної авіації, накладення і стягнення штрафів за порушення вимог законодавства на повітряному транспорті [13] тощо.

Отже, особливості державного контролю за додержанням законодавства на авіаційному транспорті виявляються в нижчеприведеному: 1) уповноваженим органом із питань цивільної авіації є Державна авіаційна служба; 2) фахівці Державіаслужби на посаді державного інспектора з авіацій-

ного нагляду здійснюють інспектування об'єктів і суб'єктів авіаційної діяльності та контроль за виконанням ними Авіаційних правил України; 3) Авіаційні правила України підлягають обов'язковому виконанню всіма юридичними та фізичними особами на території України та суб'єктами авіаційної діяльності України за її межами; 4) законодавством передбачені проведення перевірки та інспектування суб'єктів та об'єктів авіаційної діяльності; здійснення контролю за дотриманням порядку та правил використання повітряного простору України; здійснення контролю за проведенням коригувальних дій суб'єктами авіаційної діяльності тощо; 5) основними формами контролю є комплексні, планові та позапланові перевірки, сертифікаційні перевірки та нагляд, аудит та інспектування, ситуаційний експеримент, випробування, огляд, спостереження; 6) під час міжнародних польотів в аеропорту повинні здійснюватися митний, прикордонний, санітарно-карантинний та інші види контролю; 7) окремо здійснюється сертифікація навчальних закладів та інструкторів із підготовки спеціалістів цивільної авіації; 8) невід'ємною складовою частиною контролю є ліцензування господарської діяльності з надання послуг із перевезень пасажирів та/або вантажу повітряним транспортом; 9) порушення законодавства на авіаційному транспорті передбачає притягнення до адміністративної відповідальності тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Проект Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року. URL : <https://mtu.gov.ua/projects/view.php?P=115>.
2. Статистичні дані в галузі авіатранспорту. URL : <https://mtu.gov.ua/content/statistichni-dani-v-galuzi-aviatransportu.html>.
3. Собакарь А.О. Державний контроль за дотриманням законодавства про безпеку руху на транспорті. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 3. С. 149–160.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року» від 20.10.2010 р. № 2174-р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80>.
5. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.
6. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 48-49. Ст. 536.
7. Наказ Державної авіаційної служби України від 06.02.2017 р. № 66/73 «Про затвердження Авіаційних правил України «Загальні правила польотів у повітряному просторі України». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0654-17>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 520 «Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України». URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-%D0%BF>.
9. Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 09.02.2010 № 68 «Про затвердження Положення про державного інспектора з авіаційного нагляду у Державній авіаційній службі України». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0307-10>.
10. Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 20.04.2007 р. № 329 «Про затвердження Програми контролю якості безпеки авіаційних суб'єктів». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0493-07/page>.
11. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації : Закон України від 21.03.2017 р. № 1965-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 16. Ст. 199.
12. Наказ Міністерства інфраструктури України від 30.11.2012 р. № 735 «Про затвердження Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2219-12>.
13. Наказ Міністерства інфраструктури України від 26.12.2011 р. № 637 «Про затвердження Порядку накладення і стягнення штрафів за порушення вимог законодавства на повітряному транспорті». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0073-12>.